

ВЛИЈАНИЕТО НА ТУРСКИТЕ ТВ-СЕРИИ ВРЗ МЛАДАТА ПОПУЛАЦИЈА НИЗ ПРИЗМА НА СОВРЕМЕНАТА КУЛТУРА

Ајлин Карахасан
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје
ajlinkarahasan@gmail.com

Турските телевизиски серии остварија значителна трансформација и ги надминаа географските граници на Република Турција. Овој културен феномен го прошири својот досег до Република Северна Македонија и стекна огромна популарност. Во настојувањето да се објаснат карактеристиките на феноменот, во овој труд, преку спроведената анкета меѓу средношколците, се анализираат ставовите на младата генерација и се идентификуваат потенцијалните придобивки и предизвици што произлегуваат од културната размена. Ова истражување има цел да ги согледа повеќеслојните димензии на влијанието на турските телевизиски серии, како нивната популарност, така и нивното влијание врз усвојувањето на турскиот јазик. Резултатите од анкетата овозможуваат сознанија за улогата што ја имаат турските телевизиски серии во обликувањето на профилот на личноста и за односот на младата популација кон современата култура.

Клучни зборови: современа култура, телевизиски серии, млади, профил на личноста, јазик

THE INFLUENCE OF TURKISH TV SERIES ON THE YOUTH THROUGH THE PRISM OF MODERN CULTURE

Ajlin Karahasan
Ss Cyril and Methodius University, Skopje
ajlinkarahasan@gmail.com

Turkish television series have achieved a significant transformation and transcended the geographical boundaries of the Republic of Türkiye. This cultural phenomenon extended its reach to the Republic of North Macedonia and achieved immense popularity. To explain the features of the phenomenon, this paper analyses the attitudes of high school students via a survey, as well as identifies the potential benefits and challenges arising from such cultural exchange. It also aims to analyse the multifaceted dimensions of the influence of Turkish television series, their popularity, and their influence in language acquisition. The results provide insights into the role played by Turkish television series in shaping the personality profile and attitude towards contemporary culture among young people.

Keywords: contemporary culture, television series, youth, personality profile, language

1 Вовед

Во статијата, примарно, фокусот е ставен врз истражувањето на основните принципи и клучните концепти кои го поткрепуваат проучувањето на современата култура. Преку користењето на различните теориски рамки и перспективи, оваа студија се обидува да го разјасни значењето на современата култура во обликувањето на општествата и поединците во современиот свет.

Студијата во теорискиот дел од анализата се потпира на интердисциплинарен културолошки пристап на проучување кој има цел да воспостави цврста основа за анализа на влијанието на турските телевизиски серии врз младите. Во натамошниот тек, трудот ги истражува причините за ваквата популарност и го анализира влијанието на овие серии врз ставовите, однесувањата и културните преференции на младите во Република Северна Македонија. Завршниот дел од истражувањето вклучува анкетен прашалник за средношколците, при што собраните одговори се анализирани со цел да се идентификуваат моделите, трендовите и корелациите што обезбедуваат вредни увиди за влијанието на овие ТВ-серии. Со комбинирање на теориско проучување, емпириско истражување во Република Северна Македонија и анализа на податоците од анкетните прашалници, оваа студија се обидува да го открие повеќеслојното влијание на турските серии врз културните перспективи и идентитетот на младата публика.

2 Теорија на масовната култура

Денес, социјалните медиуми кои бележат извесно предимство во однос на традиционалните алатки за комуникација, брзо го трансформираат секојдневниот живот и културниот простор. Социјалните медиуми, како нова форма на популарната култура на дваесет и првиот век, несомнено се во светот најпопуларната активност во слободното време. Вклучувајќи луѓе од сите возрасти, социјалните медиуми станаа средини во кои се создаваат и шират производите на популарната култура. Иако појавувањето на популарната култура датира од античко време, таа стана феномен кој добива на значење особено со технолошкиот развој. Од друга страна, не може да се негира улогата на масовните медиуми во формирањето и преносот на производи од популарната култура. Особено по 2000-тите, социјалните медиуми, кои многу брзо станаа дел од секојдневниот живот, се востановија во важен фактор во животот на милиони луѓе со различно ниво на образование, статус, приход, светоглед, возраст и пол. Покрај тоа, таа популарна култура доби социјална, културна и индустриска форма. Наместо да биде технолошка алатка, таа стана „најпопуларната административна алатка за комуникација која го носи, покажува, презентира, оценува и величи она што е популарно и што сака да биде популарно во секојдневниот живот и е нешто што концизно го сочинува идентитетот на популарноста“ (Erdoğan 2004: 15). Популарната или т.н. масовна култура полесно навлегува во општественото тело преку социјалните мрежи и на тој начин влијае врз настаните, социјалните услови, смислата на животот и врз

обликувањето на новите животни стилови. Денес, таму каде што социјалните медиуми станаа неизбежни и незаменливи за луѓето, корисниците на овие алатки од сите возрасти играат важна улога во создавањето и пренесувањето на популарната култура и како производители и како потрошувачи на разновидни содржини.

Медиумите, користејќи ги обрасците на традицијата, ја произведуваат современата култура. Како што нагласува и Вилијамс, културата е сеопфатен термин што ја покрива разновидноста на односите, вклучително и телевизиската индустрија (Raymond 2011: 19). За таа цел, новиот поредок се создава и се шири особено преку масовните медиуми во кои луѓето имаат можност да го реинтерпретираат минатото, да ја оценат сегашноста и да шпекулираат за иднината (Güloğlu 2012: 86).

Исто така, телевизиските програми кои се составен дел од современата култура, содржат визуелни елементи кои ѝ се претставуваат на публиката, и притоа се врши пренос на пораката. Имено, при перцепцијата на она што е претставено со визуелни елементи, кодираните пораки во содржината стигнуваат и до примателот. Оваа интеракција може да игра решавачка улога врз погледите на поединците во однос на работите со кои се среќаваат. Хол го искажува мислењето дека телевизиските програми се релативно отворени текстови, способни да се читаат на различни начини од различни луѓе. Така, практиката на гледање телевизија се определува како процес на преговарање, што претставува дискурзивен конфликт помеѓу гледачот и текстот (Hall 2003: 400). Згора на тоа, веројатноста за прифаќање на фикцијата како модел/пример кој подоцна може да биде практикуван од страна на гледачите, ја зголемува нивната важност.

Може да се каже дека моделирањето или идентификацијата е еден од најкористените методи за учење. Всушност, на овој начин, учењето на гледачите се одвива преку моделирање на состојбите, ставовите и однесувањата на ликовите што се среќаваат во телевизиските серии (Diken, Laustsen 2010: 28). Како резултат на тоа, гледачите можат да ги користат во секојдневниот живот зборовите што ги искажуваат овие ликови, да го имитираат нивниот стил на облекување, да ги користат во секојдневната комуникација репликите или шегите од овие ликови. Понатаму, телевизиските серии, како најважен извозен продукт, ја зацврстуваат својата ефективна позиција благодарение на забрзувањето на технолошкиот развој со тоа што преку јазикот, односно пораките што ги содржат, тие можат да допрат до публиката (Hall, 1994: 185). Како резултат на тоа, гледачите се трудат да ги усвојат карактеристиките на серискиот лик, поточно да се идентификуваат со него; тоа укажува дека однесувањето и ставовите на ликовите во сериите имаат мошне важна позиција кај публиката. Со други зборови, масовните медиуми ги собираат човечките заедници околу заеднички јазик и интереси и им овозможуваат да стекнат карактеристики на заедницата. Секако, телевизиските серии се создаваат на начин што во себе ги вклучува карактеристиките на одредена социјалната структура; продукциите што се наменски насочени кон вреднување на одредено општество, ставаат во преден план елементи што припаѓаат на социо-културната текстура на тоа општество. Всушност, тоа укажува дека, во таа меѓусебна интеракција,

општеството и телевизиските серии се менуваат и се трансформираат поради меѓусебно влијание.

Меѓутоа, не треба да се игнорира фактот дека возраста, полот, економската состојба, нивото на образование на поединецот, можат да бидат одлучувачки во перцепцијата и интерпретацијата на содржината на телевизиската серија. Во овој контекст, структурата на семејството, односот меѓу членовите на семејството, односот со околината и улогата на пријателите, се исто така мошне важни. Така, според ставовите на масовната психологија, настаните лесно може да се пренесуваат и да бидат прифатени од членовите на општеството. Под дејство на масовната психологија, луѓето можат да прават работи што никогаш не би ги направиле како поединци. Масовната психологија, која не се разликува од поплавата, не му остава никаков избор на поединецот и го влече кон одредена дестинација (Gustave 1997: 32). Како пример за тоа може да се наведат сериите со насилна тематика чиешто ефекти врз социјалното однесување, перцепцијата на општествените настани и процесот на социјализација, можат да бидат застрашувачки (Gerber 2011: 2).

Зголемувањето на бројот на турските серии во Република Северна Македонија како дел од современата култура, како и фактот дека тие ја окупираат јавната агенда, создаде потреба од испитување на нивното влијание врз младите.

2.1 Влијанието на турските серии во Република Северна Македонија

Иако постоењето на индустријата за ТВ-сериј во Турција датира од 1970-тите, се чини дека таа повторно заживеа со лансирањето на приватните канали во 1990-тите. Сепак, турските ТВ-сериј почнаа да се појавуваат за прв пат на сцената во странство во 2001 година со продажбата на серијата *Дели Јурек* на Казахстан. (Karlıdağ, Bulut 2014: 85) Турските ТВ-сериј успеаја да допрат до различни земји во светот, но значително популарни се на Балканот, вклучувајќи ја и Република Северна Македонија, каде што веќе имаат формирано своја публика и голем број обожаватели.

Со пристигнувањето на турските ТВ-сериј до поширока публика во Република Северна Македонија, промени претрпе и употребата на другите масовни медиуми. Со други зборови, турските телевизиски серии, како средство за социјализација врз основа на лични потреби, доведе до повисок степен на употреба на други масовни медиуми. Поточно, турските ТВ-сериј почнаа да се гледаат, не само на телевизија, туку и на интернет, така што сè повеќе се создава навика сериите да се следат преку социјалните мрежи.

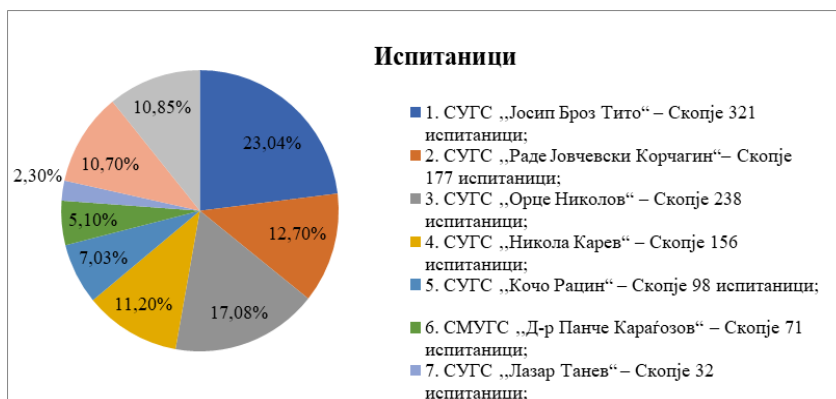
Една од причините за популарноста на турските серии во Република Северна Македонија е културниот афинитет што во последниве петнаесетина години дојде до израз со серијалниот сектор. Гледачите покажуваат голем интерес за ликовите во сериите и се обидуваат да дознаат за нивниот начин на живот, за нивната земја и за културата. Со брзиот пораст на гледаноста, турските ТВ-сериј се стекнаа со големо влијание врз перцепциите и сфаќањата на поединците коишто, на тој начин, стануваат главната порта преку која се внесуваат различни елементи од турската култура, отворајќи нови начини

преку кои директно или индиректно се усвојуваат вредностите на таа култура. Телевизијата, како најмалку скапа и најзастапена од масовните медиуми, има тенденција, преку конструирање на сопствена реалност, да ги кодира масите во корист на доминантната култура; таа ја третира публиката како маса и е претставена преку поединци од сферата на масовните медиуми (Postman 2004: 90).

Присуството на турските ТВ-серији во македонскиот ТВ-свет започна со успешната телевизиска серија „1001 ноќ“, која забележа незапамена гледаност во 2009 година. Денес, турските ТВ-серији бележат значајно влијание, пришто се зголеми интересот за соработка меѓу Северна Македонија и Турција, како и потребата за развивање повеќе меѓународни механизми на дијалог кои ќе преземат одредени чекори за промена на негативните перцепции од минатото. Со воспоставување на поинтензивен дијалог меѓу двете држави кои имаат заеднички вредности во однос на животниот стил, културите, историјата и јазикот, може да се каже дека турските телевизиски серији во вистинска смисла создаваат својствен културен домен. Но, за жал, досега не се спроведени посеопфатни истражувачки студии во кои се анализира влијанието на турските телевизиски серији во Република Северна Македонија. Единствено може да се издвои истражувањето што е спроведено од страна на студентите од Институтот за правни и политички истражувања на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип во кое 40% од вкупниот број испитаници кои се средношколци и студенти од Штип и Струмица се изјасниле дека гледаат англо-американски серији, додека 37% од нив сакаат да гледаат турски серији¹. Имајќи ја предвид ваквата статистика, овој труд претставува истражување во кое се анализираат ефектите на турските серији врз младите, а нивната гледаност се согледува како причина за нивната популарност и успех.

3 Анкетни прашања и интерпретација на резултатите

Целна група врз која е извршено истражувањето се ученици од средните училишта на територијата на Скопје. Тоа се:

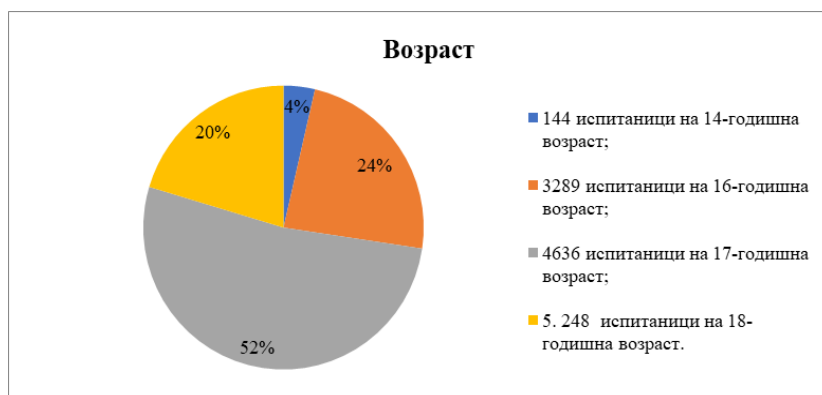
Графикон 1.

¹ <https://strumicadenes.mk/kultura/kolku-i-kakvi-serii-gleдаат-mladite-strumichani/>

Вкупниот број испитаници е 1393 ученици, од кои 925 се од машки пол, а 468 се од женски пол (Графикон 1).

ПОЛ	ИСПИТАНИЦИ	%
Машки пол	468	33,60 %
Женски пол	925	66,40%
Не одговориле	/	/
Вкупно	1393	100%

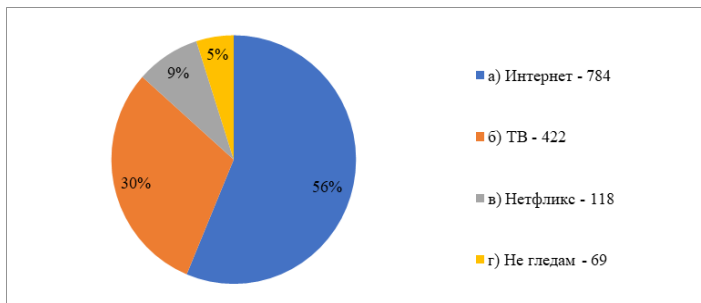
Возраста на испитаниците е во опсег од 14 до 18 години (Графикон 2), односно:

Графикон 2.

За потребите на ова истражување беше изготвен полуструктуриран на-црт-прашалник, како инструмент со кој ќе се утврди влијанието на турските серии врз младите во Република Северна Македонија. Подготвителната фаза на истражувањето содржеше консултации со професори и координатори во училиштата коишто обезбедија солидна основа за прибирање на податоците. Анкетниот прашалник е составен од вкупно девет прашања, од кои: четири се со избор на повеќе од еден од понудените одговори, а пет се од отворен тип прашања. Дистрибуцијата на анкетниот прашалник беше изведена преку програмата Googleforms. Анкетниот прашалник беше доставен до предметните професори и беше пополнуван и препратен за време на класен час од страна на учениците. Рокот за пополнување на прашалникот беше до 30 ноември 2022 година.

На прашањето: „Преку која платформа најчесто гледате серии?“ (Графикон 3), испитаниците одговориле со повеќе можни одговори:

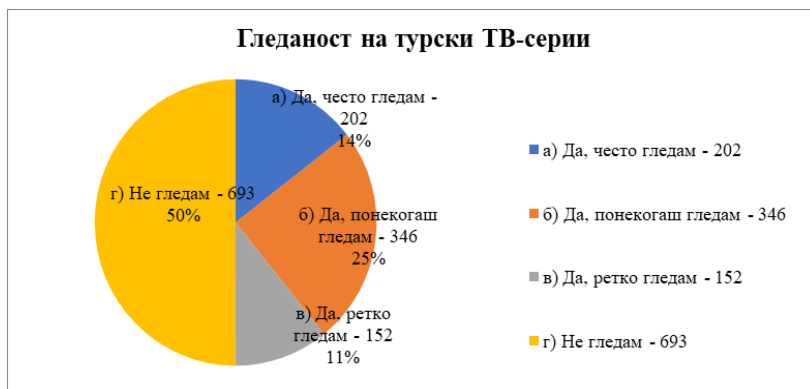

Графикон 3.

Прашањето од анкетата имаше цел да ја одреди платформата преку која испитаниците обично гледаат серии. Испитаниците дадоа повеќе можни одговори, а следнава анализа ги сумира резултатите: од вкупниот број испитаници, 784 ученици посочиле дека најчесто гледаат серии преку интернет. Овој одговор укажува на значителната предност што им се дава на онлајн-платформите, што сугерира дека интернетот стана популарен медиум за пристап и стриминг на содржини од серии. Воедно, интернетот обезбедува погодности и широк опсег на опции за гледачите да истражуваат разновидни серии преку различни опции за стриминг или веб-страници. Втората најчеста платформа е телевизијата, при што 422 испитаници изјавиле дека гледаат серии преку овој традиционален медиум. Ова откритие покажува дека и покрај порастот на платформите за онлајн-стриминг, сè уште има значителен број поединци кои претпочитаат да гледаат серии на телевизија.

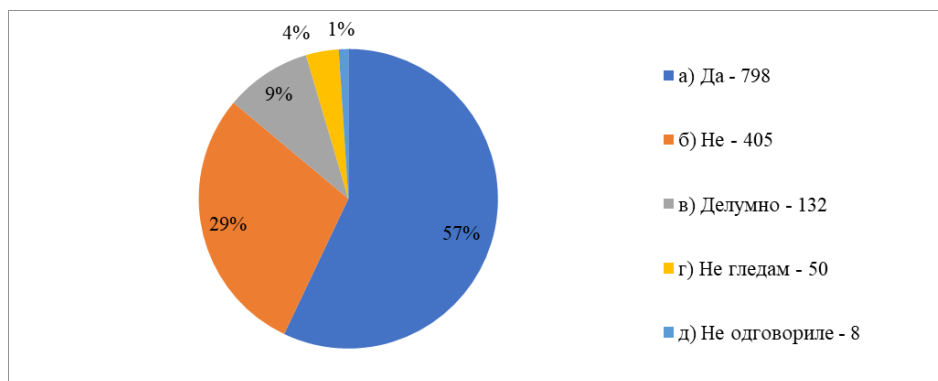
Нетфликс, популарната платформа за стриминг, доби 118 одговори. Ова укажува дека значителен дел од испитаниците го користат Нетфликс како претпочитана платформа за гледање серии. Нетфликс се здоби со значителна популарност во последниве години, нудејќи огромна библиотека со серии во различни жанрови. Леснотијата на користење на платформата, персонализираните препораки и можноста за неограничено гледање серии, веројатно придонесоа за нејзината привлечност кај испитаниците. На крајот, 69 испитаници посочиле дека не гледаат серии. Иако е ова релативно мал број во споредба со вкупниот број испитаници, сепак овој податок укажува дека има дел од младата популација што не е заинтересирана да гледа серии, или можеби имаат друг начин на забава.

Графикон 4.

Целта на второто прашање е да ги анализира одговорите добиени од анкетниот прашалник во однос на гледаноста на турските серии. Прашањето кое им беше поставено на учесниците беше: „Дали гледате турски серии?“ (Графикон 4). Врз основа на добиените одговори, опциите и соодветниот број учесници, станува очигледно дека значителен дел од испитаниците гледаат турски серии. Вреди да се одбележи дека најголем број испитаници, 346, ја избрале опцијата „Да, понекогаш гледам“. Ова сугерира дека турските серии имаат умерено ниво на популарност меѓу испитаниците во истражувањето, односно дека тие повремено ги гледаат. Овој одговор покажува дека овие лица се запознаени со турските серии и веројатно имаат одреден интерес за нив, но не ги гледаат редовно. Опцијата „Да, често гледам“ го собра вториот најголем број одговори, при што 202 испитаници го направија овој избор. Тоа укажува дека постои значителна група поединци кои се страсни гледачи на турските серии и редовно ги следат. Овие испитаници веројатно се љубители на жанрот, или имаат посебен интерес за турското раскажување и продукција. Понатаму, 152 испитаници изјавија дека ретко гледаат турски серии. Ова сугерира дека, иако се запознаени со овие серии, тие, поради други преференции, ретко ги следат. Клучно е да се истакне значителниот број од 693 испитаници кои изјавиле дека воопшто не гледаат турски серии. Ова откритие укажува дека турските серии можеби немаат широко распространет дофат, ниту привлечност, бидејќи значителен дел од учесниците во истражувањето покажале недостаток на интерес за овој жанр, или слаба изложеност на оваа телевизиска понуда. Како заклучок, резултатите од прашањето покажуваат дека турските серии имаат различни нивоа на гледаност меѓу испитаниците. Иако има забележлив дел од страсните гледачи кои редовно гледаат турски серии, има и поединци кои им се посветуваат повремено или ретко.

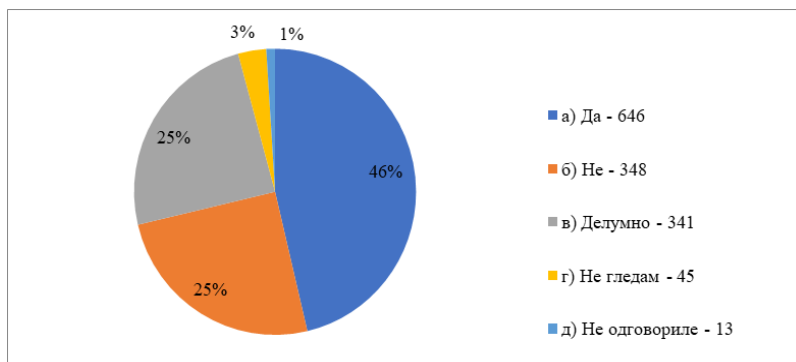

Графикон 5.

На учесниците во анкетата им беше поставено прашањето „Дали мислите дека турските серии ви помогнаа да ја запознаете турската култура и турскиот народ? На кој начин?“ (Графикон 5). Од вкупниот број испитаници, мнозинството од 798 анкетирани одговориле потврдно, наведувајќи дека турските серии им помогнале да ги запознаат турската култура и народот. Овој значаен одговор покажува дека турските серии навистина одиграле улога во ширењето на интеркултурниот дијалог. Поточно, гледачите биле изложени на различни аспекти на турската култура, вклучувајќи обичаи, традиции и социјална динамика. Преку прикажување на јазикот, кујната, облеката и архитектурата, овие серии понудиле сеопфатно претставување на турското општество, поттикнувајќи поголема љубопитност кај публиката. Од друга страна, вкупно 405 учесници одговориле негативно, сугерирајќи дека не веруваат дека турските серии помагаат за подобро разбирање на турската култура или на нејзиниот народ. Иако причините за ваквото согледување не беа експлицитно споменати, тоа може да се припише на индивидуалните преференции, ограничената изложеност на турски серии, или на можноста одредени културни нијанси да не се соодветно пренесени. Понатаму, 132 испитаници навеле дека сериите овозможуваат делумно разбирање на турската култура. Ова сугерира дека, иако турските серии даваат одреден увид во турската култура, постоеле ограничувања во поглед на можноста целосно да се разбират особеностите на турската култура и на нејзините луѓе. Ваквото делумно разбирање може да се должи на селективната природа на содржината на серијата, или на ограничената изложеност на учесниците на поширок опсег на турски културни елементи. Мала подгрупа од 50 испитаници одговориле дека не забележале никакво директно или индиректно влијание на турските серии врз нивното културно разбирање. Причините за ваквото гледиште може да варираат, вклучувајќи лични преференции, различни очекувања од телевизиските серии, или недостаток на интерес за истражување на странски култури. И на крајот, мал број од 8 испитаници не дале одговор на прашањето. Нејасно е зошто избрале да не одговорат, но тоа може да биде поради незаинтересираност, или поради временски ограничувања.

Дел од одговорите на учениците:

- Да, *турскиите серии всушност ме зближува со јазикот како дел од културата.*
- Се зајознав со верувањата, обичаите и вредностите на *турскиот народ и тоа предизвика да ја засакам Турција како држава посаквајќи еден ден да добијам можност да ја посетам.*
- Да, научив како се прави *турски чај* и многу *турски зборови.*
- Да, со оглед на тоа што гледам *турски серии скоро секој ден, научив многу работи за Турција, за луѓето, културата, традиционалната храна и тоа ми побуди желба за посетата на таа држава и токму поради тоа ќе го посетам Истанбул за зимски распуст.*
- Да, бидејќи ни ги покажуваат обичаите преку забавни програми и ги учиме на многу забавен начин.
- Да, многу сакам кога ќе најолнам осумнаесет години да ги посетам сите места што ги гледам во сериите.
- Научив доста *турски специјалитети!*
- Нема потреба од *турски серии* за таа цел. Бидејќи живееме во повеќенационална држава така што можам директно да се запознаам со повеќе култури меѓу кои и *турската*, преку моите сонародници од *турската* националност.
- Не, бидејќи се синхронизирани.
- Не, затоа што сметам дека не ја покажуваат културата туку незанимливи карактеристики истакнајќи кај ликовите и со тоа може да се добие погрешна и нереална слика за *турскиот народ.*
- Не, единствената цел на *турските серии* е маркетингот.
- Не гледам, но баба ми може да го одговори ова прашање бидејќи секој ден ја гледа. Може да се каже.

Графикон 6

На прашањето „Дали турските серии помагаат да се зближат двете култури? Наведете примери.“ (Графикон 6), значителен број од 646 испитаници одговориле дека турските серии навистина придонесуваат за приближување на македонската и турската култура. Овие лица веројатно ги ценат културните елементи прикажани во турските серии, како што се јазикот, традици-

ите и вредностите. Од друга страна, 348 испитаници се изјасниле дека не се согласуваат, тврдејќи дека честопати се прикажуваат идеализирани или стереотипни портрети кои не ги рефлектираат точно реалните културни интеракции. Тие, исто така, искажуваат загриженост за потенцијалното засенување на македонската култура од доминантното влијание на турските телевизиски серии. 341 испитаник се изјасниле дека влијанието е делумно, со тоа што наведуваат дека турските телевизиски серии не се единствениот катализатор за таква културна размена. Според нив, историските врски, политичките односи, образовните иницијативи и меѓучовечките интеракции, исто така се клучни за реализација на културната размена. Мал дел од 45 испитаници тврдат дека не гледаат забележително влијание во зближувањето на двете култури. Нивниот одговор сугерира потреба од зголемена свест и ангажман со цел подобро да се оцени и да се разбере потенцијалното влијание на турските серии врз културната конвергенција. Мала група од 13 испитаници немаат одговорено на прашањето и тоа може да укаже на незаинтересираност за темата, или за самиот анкетен прашалник.

– *Според мене да, сега и малце повеќе преку серијата “Balkan Ninnisi” што се снима во Скопје. Лично сум била и јас на неколку снимања и сèкнав многу пријателства со луѓето од Турција.*

– *Мислам дека да, зашто кога сме изложени на други култури ние се повеќе ги нормализираме, што е убаво нешто бидејќи ја намалува дискриминацијата против другата нација и народ.*

– *Да, бидејќи забавата е добар начин да се научи туѓа култура.*

– *Да, ми помогна да ги научам турцизмиите во македонскиот јазик.*

– *Дефинитивно. Со оглед на тоа што има сличности во културата на Македонија во минатото и во културата на Турција во минатото.*

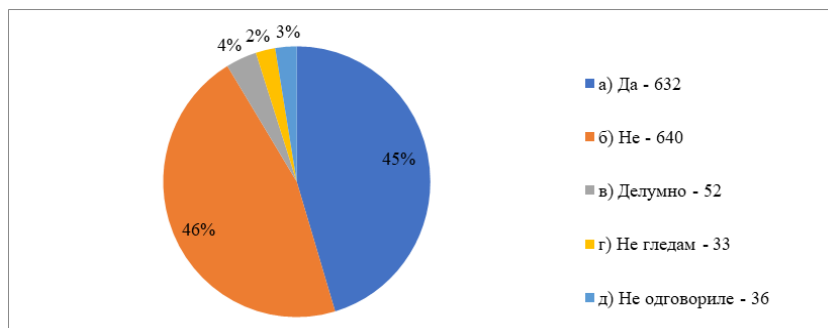
– *Да, се снима турска серија во Македонија за дечко Турчин и девојка Македонка каде на забавен начин ги гледаме сличностите и разликите на двесте култури.*

– *Мислам дека не, можеби ние се запознаваме со турската култура, но не и ние со нашата.*

– *Културите може да се зближат, но не преку турските серии.*

– *Според мене, нема влијание врз блискоста на двесте култури бидејќи воопшто не зависат една од друга.*

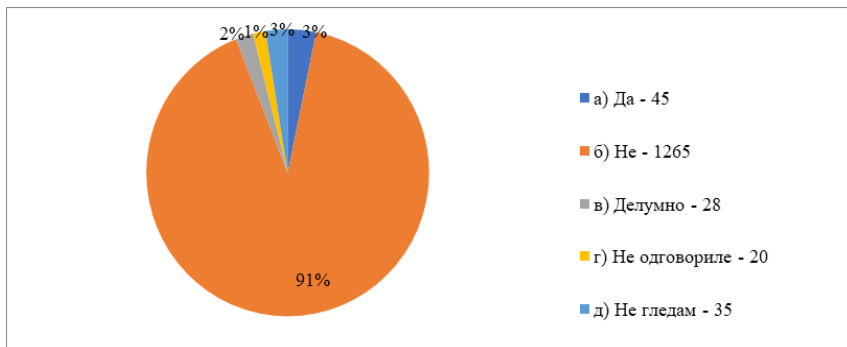
Следниот графикон 7 ги отсликува одговорите на прашањето „Дали турските серии го поттикнаа интересот да го научите турскиот јазик?“

Графикон 7.

Имено, желбата да се научи нов јазик е директно поврзана со емоционалната страна на една личност. Како што вели и Џејмс Расел, „Емоциите ги определуваат приоритетите во активноста на човекот“ (Russell 1991: 426–450). Во контекст на општото влијание на сериите врз емоциите, целта на петтото прашање беше да се утврди дали турските серији играат одлучувачка улога во поттикнување на интересот кај младите да го научат турскиот јазик. Следува дел од одговорите на учениците кои сметаат дека турските серији им го поттикнале интересот да го научат турскиот јазик:

- *Иако ѓи гледам со македонска синхронизација, ме поинтересува да поочнам да ѓи разбираам и на турски.*
- *Да, ише се една од причинише за желбата да го учам турскиот јазик.*
- *Да. Од турскише серији научив некои фрази и зборови и можам да разберам некои делови, а наситрана од шоа сеситра ми ме поднаучи за драматикаша во турскиот јазик.*
- *Да, турскиот јазик е многу убав и радиофоничен и мислам дека вреди да се проба да се научи јазикот.*
- *Да, гледајќи ѓи сериши на турски јазик со македонски превод можеби и подобро влијае на самата личност и расше разбирањето и интересот за учење и знаење на турскиот јазик, исторемено е убаво и достајно да се знаат повеќе јазици.*
- *Се ушше го немам научено, но би сакал да го научам.*
- *Не баш. Оши сериши се синхронизирани на македонски.*
- *Турскиот јазик не е присутен во приносите во Македонија. Сторед шоа, одговорот е не.*

Графикон 8.

На прашањето „ Дали турските серии влијаат негативно на македонската култура? Наведи примери.“ (Графикон 8), 45 од испитаниците изразиле став дека турските серии имаат негативно влијание врз македонската култура. Наспроти ова, огромно мнозинство од 1265 испитаници одговориле негативно. Овој резултат сугерира дека мнозинството од испитаниците не ги доживуваат турските серии како штетно влијание врз македонските културни вредности, традиции или идентитет. Причините за ова гледиште може да варираат и може да бидат под влијание на фактори како што се популарноста на турските серии во Република Северна Македонија, културните сличности меѓу двете држави и способноста на гледачите да прават разлика меѓу измислените наративи и нивните сопствени културни практики. Мал процент од 28 испитаници делумно се согласиле со тоа дека има потенцијално негативно влијание на турските серии врз македонската култура. 20 испитаници одлучиле да не одговорат на прашањето, а 35 испитаници посочиле дека не забележуваат никакво влијание.

Дел од одговорите на учениците:

- Не, мислам дека нема ништо лошо во тоа да се сознаеме со другите култури.
- Не, турските серии можат да бидат научни досети работи кои ќе помогнат во секојдневието.
- Мое мислење е дека не влијаат негативно; напротив, учиме нови работи за нивната култура, учиме нови вредности ирришоа соодолувајќи и нешто од нашата култура.
- Не влијаат негативно, но не треба да имаат важна улога во македонската култура.
- Не влијаат бидејќи има многу сличности помеѓу македонската и турската култура.
- Мислам дека не, но кога се работи за османлиската империја е тоа веќе е болна тема за македонскиот народ.
- Не влијаат негативно. Сериија како серија. Ако е за тоа, тогаш секоја серија може да влијае негативно.
- Не влијаат негативно, но разни се.

- Не, не мора да значи ако гледаме серии од други култури дека тоа ќе ни наштети на нашата.
- Има некои примери како на пример новата серија што се снима во Скопје и покажува дека ако се вљубат Турчин и Македонка, тогаш ќе мора таа да ја смени верата за неа.
- Зависи од содржината на серијата. Но генерално сметам дека не влијаат лошо.
- Мислам дека тоа повеќе има врска со македонските миналности.
- Може да делуваат како провајдери, но тоа зависи од возрастта, перцепцијата.
- Сепак во Македонија сериите се синхронизирани, така што влијанието е доста помалку.
- Делумно, затоа што младите генерации кои гледаат турски серии, имаат повеќе познавање за турската култура и нивните обичаи, отколку за својата, па со тоа туѓата култура доаѓа во преден план.
- Да, бидејќи јас го доживувам тоа како крајно понижувачко тоа што сме биле толку години под нивна власт.
- Да, ја забораваме нашата од што ја гледаме туѓата.
- Да, поради тоа што во повеќето сери е покажано нивно владеење исто како во минатото што Македонија преживеела некол во тој период.
- Да, влијаат. Мојата мајка дома си мисли дека живее во турска серија и кога ќе се скараме ми се обраќа како Али Риза од серијата „Кога лисјата паѓаат“.
- Мислам дека влијаат лошо на луѓе што сакаат да го сфатат на лош начин. На пример, некој патриот што го знае минатото и се држи стиркито на тоа можеби би му сметало тоа зближување и прифаќање на други култури.
- Да, применуваме нивни обичаи, користиме турцизми и ја забораваме нашата.
- Да, создаваат меѓуетничка тензија.
- Да, немаме доволно наши сери и индустријата за македонските медиуми проваѓа поради мнозинството на турските сери.
- Да, со тоа што се величи турската култура додека македонската се потиснува.
- Да, влијаат, со тоа што промовираат застарени вредности. На пример, субината на ќерката е во рацете на мажките личности во семејството.
- Да, многу се драматични и се како fastfood.
- Да, насилството е многу застапено додека модерното општество е во сенка.

4 Заклучок

Врз основа на спроведеното истражување, можеме да заклучиме дека турските телевизиски серији играат активна улога во поттикнувањето на интересот кај младите луѓе за запознавање на турската култура и за изучување

на турскиот јазик. Со други зборови, голем дел од испитаниците, кои имаат различно етничко потекло и се со различни религиозни верувања, покажаа интерес кој може да се интерпретира како обединувачки елемент во однос на телевизиските серии. Актерите, музиката, местата каде што се снимаат турските телевизиски серии успеаја да спојат луѓе со различни размислувања и да го зголемат нивото на социјализација на поединците. Очигледно, современата култура и телевизијата се во меѓусебна комуникација, поточно, се хранат со заеднички концепти. Во перспектива на медиумската култура, во трудот се прикажани резултатите од одговорите на испитаници средношколци; тие укажуваат на начинот на којшто младите ги доживуваат турските телевизиски серии, на тоа какви се перцепциите што ги формираат или ги менуваат врз индивидуална и социјална основа, и какво е влијанието на масовните медиуми врз јавната агенда на младите.

Библиографија

- Erdoğan, İ. (2004). Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayı 57, 7–19.
- Karlıdağ, S. ve S. Bulut (2014). The Transitional Spread of Turkish Television Soap Operas. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı, 47 (2), 75–96.
- Diken B, Lausten C.B. (2010). *Filmlerle Sosyoloji* (Tercüme: Sona Ertekin). İstanbul: Metis.
- Güllüoğlu Işık, Ö. (2012). Biz Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Popüler Kültür Ürünlerini Benimsetme Yayma İşlevi Üzerine Bir Değerlendirme. *Global Media Journal*, 64-86.
- Hall, S. (1994). *Culture, The Media and the “Ideological Effect”* (Tercüme: Mehmet Küçük). Ankara: Ark.
- Hall, S. (2003). *Da Diáspora: identidades e mediações culturais*. Belo Horizonte: Ed. UFMG.
- Le Bon, G. (1997). *Kitleler Psikolojisi*. İstanbul: Hayat.
- Postman, N. (2004). *Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in The Age of Show Business* (Tercüme: Osman Akınhav). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Raymond, W. (2011). *Cultura e sociedade*. Petrópolis: Vozes.
- Russell, J. A. (1991). Culture and the Categorization of Emotions. *Psychological Bulletin*, 110(3): 426-450.

[Колку и какви серии гледаат младите струмичани?](https://strumicadenes.mk/kultura/kolku-i-kakvi-serii-gledaat-mladite-strumichani/) - Достапно на: <https://strumicadenes.mk/kultura/kolku-i-kakvi-serii-gledaat-mladite-strumichani/> (Пристапено на: 21.10.2022)

Gerbner G. (2011). *Reclaiming Our Cultural Mythology*. Достапно на: <http://www.context.org/iclib/ic38/gerbner/> (Пристапено на: 18.11.2022)